

Коновал Артем Павлович

Практичне співробітництво НАТО на шляху поглиблення євроатлантичної інтеграції

УДК 327.56:061.1НАТО:339.92](4-672)
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2025-3.27>

Коновал Артем Павлович
аспірант кафедри політичних наук
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова
вул. Пирогова, 9, Київ, Україна
ORCID: 0009-0002-7621-2539

У контексті зростання глобальної нестабільності, гібридних загроз і порушення міжнародного порядку, питання практичного співробітництва з НАТО набуває все більшої актуальності для держав, що прагнуть до євроатлантичної інтеграції. Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну, посилення кіберзагроз, дезінформаційних кампаній і дестабілізаційної діяльності третіх країн актуалізували необхідність не лише політичної підтримки, а й конкретної практичної взаємодії з Альянсом. НАТО є не лише сучасною військово-політичною організацією, а й провідним безпековим актором, що формує інституційні основи демократичної стійкості та сумісності країн-партнерів зі структурами колективної оборони.

Метою дослідження є вивчення стратегічного значення практичного співробітництва з НАТО для держав, що перебувають на шляху євроатлантичної інтеграції. Дослідження спрямоване на аналіз конкретних форм взаємодії, таких як участь у програмі «Партнерство заради миру», спільні навчання, оборонні реформи, розвиток оперативної сумісності, а також інституційний діалог у межах РЕАП та Індивідуальних партнерських програм.

Методологічну основу дослідження склали структурно-функціональний підхід для аналізу ролі партнерських механізмів, порівняльний метод для вивчення співвідношення підходів НАТО та ЄС до безпеки, а також контент-аналіз стратегічних концепцій, аналітичних доповідей та офіційних документів Альянсу та партнерських організацій.

Результати дослідження засвідчують, що практична взаємодія з НАТО є не лише механізмом нарощування обороноздатності, але й чинником внутрішньої трансформації держав-партнерів, сприяючи зміцненню інституцій, демократичних норм, верховенства права та економічної стійкості. Особливої уваги заслуговує Чорноморський регіон, де активне залучення Румунії, Грузії та України до співпраці з НАТО розглядається як важливий елемент формування безпечного та стабільного євроатлантичного простору. Водночас зростає роль координації між НАТО та ЄС, що дозволяє уникнути дублювання зусиль і сформувати ефективну багаторівневу модель безпеки. Підсилення практичного виміру взаємодії з Альянсом є ключовим чинником у забезпеченні довгострокової стабільності в регіоні.

Ключові слова: НАТО, євроатлантична інтеграція, безпека, партнери, безпекова співпраця, трансатлантичне співробітництво.

Вступ. Сучасна безпекова архітектура світу переживає фундаментальні трансформації, спричинені загостренням глобальних конфліктів, порушенням міжнародного права та посиленням конкуренції між державами. У цьому контексті діяльність Північноатлантичного альянсу (НАТО) знову виходить на перший план як ключовий гарант стабільності та колективної безпеки в євроатлантичному просторі. У відповідь на безпрецедентні виклики – від гібридних загроз і кібербезпеки до повномасштабної війни в Європі – Альянс демонструє здатність до адаптації, стратегічного мислення та консолідації партнерів навколо спільних цінностей. Зокрема, ухвалення нової Стратегічної концепції НАТО стало не лише реакцією на різку зміну безпекового середовища, але й сигналом про готовність до оновленої політики стримування, посиленої співпраці та гнучкого реагування. У цій статті розглядаються ключові елементи нової стратегічної парадигми НАТО, її еволюція та сучасне значення у світлі актуальних викликів, зокрема в контексті відносин з Росією, іншими країнами та ролі партнерських ініціатив. Особлива увага приділена аналізу практичного співробітництва країн, що прагнуть євроатлантичної інтеграції,

та взаємодії між НАТО і Європейським Союзом у сфері безпеки.

Метою дослідження є виявлення ролі практичного співробітництва з НАТО як ключового інструменту поглиблення євроатлантичної інтеграції держав-партнерів у контексті нових безпекових викликів. Аналіз зосереджено на таких **завданнях**: вивченні форм і напрямів взаємодії, що впливають на підвищення обороноздатності, адаптації до стандартів Альянсу та зміцнення політичної довіри між НАТО і країнами-партнерами; окресленні актуальних проблем участі у спільних навчаннях, реформах оборонного сектору, програмі «Партнерство заради миру», а також інституційному та технологічному співробітництву, що в сукупності формують основу поступового включення партнерів у ширший безпековий простір євроатлантичної спільноти.

Методи дослідження. У дослідженні застосовано структурно-функціональний метод для аналізу ролі ключових інструментів партнерства НАТО у процесі євроатлантичної інтеграції. Порівняльний метод дав змогу зіставити підходи НАТО та ЄС до безпекового співробітництва, зокрема у сфері стратегічного планування та оборонної взаємодії.

Також використано контент-аналіз стратегічних документів, офіційних публікацій і наукових джерел із метою виявлення основних напрямів і динаміки практичного співробітництва Альянсу з державами-партнерами.

Результати. У сучасних умовах глобальної нестабільності та зростання безпекових викликів практичне співробітництво з НАТО набуває особливого значення для країн, що прагнуть інтегруватися у євроатлантичний простір. Поглиблення такої взаємодії є не лише відповіддю на загрози регіонального масштабу, а й стратегічним вибором у напрямку утвердження демократичних цінностей, верховенства права та ефективної системи колективної безпеки. НАТО, як ключовий інститут трансатлантичної стабільності, активно підтримує реформи у сфері оборони, зміцнює обороноздатність партнерів та сприяє їхній поступовій адаптації до стандартів Альянсу. У цьому контексті актуальним є аналіз форм, напрямів і результатів практичного співробітництва, які відіграють ключову роль у процесі поступової євроатлантичної інтеграції держав-партнерів.

У відповідь на зростання загроз – як традиційних, так і гібридних – з боку третіх країн, що негативно впливають на безпеку євроатлантичного простору, союзники НАТО на саміті в Мадриді 28–30 червня 2022 року ухвалили нову Стратегічну концепцію. Цей документ є основоположним політичним орієнтиром Альянсу після його установчого договору. Він став четвертим у період після холодної війни (і восьмим загалом з 1949 року), замінивши попередню Концепцію, прийняту в Лісабоні у 2010 році. Нова Стратегічна концепція, що складається з 49 пунктів, поділена на чотири ключові розділи: «Мета та принципи», «Стратегічне середовище», «Основні завдання НАТО», «Забезпечення подальшого успіху Альянсу» [1, с. 198–199]. Її розробка розпочалася після відповідного мандату, наданого Генеральному секретарю НАТО в червні 2021 року, й охоплювала два паралельні процеси: внутрішній – за участі Міжнародного секретаріату та держав-членів, і зовнішній – через консультації з партнерами, міжнародними організаціями та громадянським суспільством. Після презентації першого проекту в травні 2022 року тривали шеститижневі переговори, внаслідок яких було підготовлено десять редакцій. Остаточний текст був ухвалений 29 червня 2022 року. Концепція базується на шести ключових напрямках, що визначають стратегічний курс НАТО у середньостроковій перспективі. Зокрема, документ фіксує суттєве погіршення безпекового середовища. У розділі «Стратегічне середовище» наголошується, що Євроатлантична зона більше не перебуває у стані миру – що прямо суперечить оцінці 2010 року про стабільність і низьку ймовірність збройної агресії. Російську Федерацію прямо названо порушником

міжнародного порядку, а можливість нападу на союзників більше не виключається. Також підкреслюється роль стратегічних суперників, які намагаються підірвати демократичні інститути, втручаються у виборчі процеси та чинять тиск на цінності й інтереси євроатлантичної спільноти [1].

Стратегічні концепції НАТО є ключовими документами, що визначають довгострокові цілі, природу Альянсу та його головні завдання в сфері безпеки. Хоча Вашингтонський договір 1949 року залишається правовим фундаментом організації, саме стратегічні концепції адаптують її політичну та військову стратегію до змін у безпековому середовищі. З 1949 року НАТО ухвалило вісім таких документів, кожен з яких відображає актуальні на той час загрози та відповідні кроки для їх подолання. У роки Холодної війни основною загрозою у стратегічних концепціях прямо називався Радянський Союз (1949, 1952, 1957, 1968). Однак з 1991 року, після розпаду СРСР, концепції стали відкритими для громадськості й почали фокусуватися на багатофакторних і менш передбачуваних загрозах. 1991 рік ознаменував перехід до нового бачення безпеки, де ризики визначалися як багатовимірні та мультиспрямовані, в т.ч. з розповсюдженням зброї масового знищення, тероризмом і порушенням критичних ресурсних потоків. Вперше з'явилися елементи концепцій кризового реагування та кооперативної безпеки – теми, які пізніше були реалізовані в операціях на Балканах та в рамках ініціативи «Партнерство заради миру». У Стратегічній концепції 1999 року, ухваленій на тлі операції НАТО в Косово, чіткіше визначено місце кризового менеджменту та партнерства. До списку загроз додано організовану злочинність та масову міграцію. Часті згадки терміна «євроатлантичний простір» свідчили про готовність Альянсу до дій поза межами власної території. Після терактів 11 вересня 2001 року НАТО прийняло тимчасовий документ – «Всеосяжне політичне керівництво» (2006), у якому тероризм та розповсюдження ЗМЗ були визначені як головні загрози на найближчі 10–15 років. У 2010 році було ухвалено Стратегічну концепцію «Активна взаємодія, сучасна оборона», яка розширила спектр загроз, в т.ч. кіберзагрози, та підкреслила необхідність колективного захисту від нових викликів. У документі також привернута увага до цивільних підходів у кризовому управлінні, зокрема зазначалося, що ефективна реакція на конфлікти вимагає поєднання політичних, цивільних і військових інструментів [9, с. 45–46]. У новій Стратегічній концепції НАТО як найбільша й найбільш пряма загроза безпеці союзників і миру в євроатлантичному просторі визначена Росія. Китай також розглядається як виклик інтересам, безпеці та цінностям Альянсу через дезінформацію, тиск на критичну інфраструктуру та технологічну залежність. Концепція акцентує три ключові

завдання: стримування й оборону, кризове реагування та кооперативну безпеку. Зокрема, визначено нові загрози, в т.ч. гібридні атаки, кіберзлочинність, тероризм і зміни клімату як фактор безпеки [4].

Після повномасштабного вторгнення Росії в Україну взаємини між НАТО та Спільною політикою безпеки і оборони ЄС (CSDP) увійшли у фазу нової динаміки, однак залишаються в межах так званої «сірої зони» – простору стратегічної двозначності, інституційного дублювання та політичної обережності. Як показує дослідження Джона Гельферіха [3], три ключові сценарії реформ – повна ліквідація CSDP, її інтеграція в НАТО або досягнення стратегічної автономії Європи – хоча й покликані вирішити проблеми ефективності, натомість несуть ризики дестабілізації спільноти. Зокрема, CSDP, попри обмежену спроможність до військових дій, виконує важливі функції консолідації європейської ідентичності та символізує прагнення ЄС бути повноцінним міжнародним суб'єктом. На тлі зміни стратегічного середовища формується нова модель безпекового співробітництва – географічно-компаративізований підхід, який передбачає структуровану взаємодію на трьох рівнях: 1) внутрішньо європейському, де йдеться про поглиблення інтеграції CSDP та підтримку внутрішньої єдності, як, наприклад, у межах Веймарського трикутника; 2) трансатлантичному, що засновується на оновленому балансі між США та Європою у межах НАТО, з прагненням до більшої відповідальності європейців за оборону; 3) євразійському, спрямованому на залучення сусідніх країн (Молдови, Грузії, Західних Балкан) до ширшої архітектури євроатлантичної безпеки шляхом спільних ініціатив НАТО та ЄС [3].

Війна в Україні актуалізувала потребу НАТО в зміцненні оборонно-промислової бази, зокрема шляхом інтеграції новіших членів Альянсу, таких як Румунія. Завдяки стратегічному розташуванню, членству в ЄС і НАТО, освіченій робочій силі та конкурентоспроможності, Румунія сприймається як надійний партнер США в Чорноморському регіоні. Бухарест прагне глибшої оборонної співпраці зі США, зокрема і з технологічною інтеграцією та спільним виробництвом, однак його стратегічні кроки обмежуються балансом між союзниками в ЄС і НАТО. Для поглиблення партнерства потрібні чіткі сигнали й політична узгодженість з боку США [8].

Описаний багаторівневий підхід дозволяє зменшити гостроту інституційних суперечностей між НАТО та CSDP, утримуючи при цьому гнучкий баланс між збереженням політичної єдності та здатністю до проєкції сили. Водночас стратегічні амбіції залишаються невизначеними, а дублювання структур (наприклад, створення окремих сил швидкого реагування в НАТО і ЄС) не вирішено. Така модель, хоч і не усуває всіх парадоксів,

створює рамку для поступового вдосконалення євроатлантичного безпекового порядку в умовах довготривалого протистояння з Росією.

Після кризи в Афганістані та укладання без попередження Францією угоди AUKUS між США, Великою Британією та Австралією, співпраця між НАТО і Європейським Союзом знову опинилася в центрі дискусії про майбутнє євроатлантичної безпеки. Як зазначає Джованна Де Майо, незважаючи на історію кооперації – зокрема спільні операції в Боснії та на узбережжі Сомалі, обмін персоналом та участь у навчаннях – реальна ефективність взаємодії залишається обмеженою через політичні напруження між державами-членами, відсутність захищених каналів зв'язку та низький рівень довіри. Обидві організації дедалі більше перетинаються у сферах діяльності: НАТО бере участь у цивільному компонуванні місій, а ЄС активніше включається у воєнну мобільність та боротьбу з кіберзагрозами. Проте, як підкреслює дослідниця, бракує стратегічного планування «на старті» операцій, що призводить до дублювання зусиль, особливо у кризових зонах, як-от Ірак, Афганістан чи Сахель. Окрему увагу авторка приділяє гібридним загрозам – у цій сфері ЄС має суттєву перевагу завдяки своїм регуляторним інструментам та аналітичній структурі (StratCom), тоді як НАТО має сильнішу військову спроможність. Згідно з аналітичним підходом Де Майо, обидві організації повинні об'єднати зусилля у чотирьох ключових напрямках: підвищення військової мобільності та взаємосумісності сил; координація зусиль у сфері кібербезпеки й боротьби з дезінформацією; спільне планування закупівель та стандартизації озброєння; зміцнення обороноздатності ЄС для підсилення позицій НАТО на східному фланзі без надмірної залежності від США. Особливе занепокоєння викликає слабкість європейської оборонної спроможності: нездатність самостійно підтримати операції без участі США була особливо яскраво продемонстрована під час виведення сил з Афганістану. Як наслідок, авторка закликає до розширення співпраці в галузі досліджень, спільних стандартів у виробництві, а також у сфері критичної інфраструктури (наприклад, мікрочипи та оборонні компоненти). Варто зазначити, що лише через подолання політичної фрагментації та поглиблення інституційної взаємодії НАТО та ЄС зможуть адекватно реагувати на загрози майбутнього – як у трансатлантичному просторі, так і на нових театрах дій, включно з Індо-Тихоокеанським регіоном [6].

Євроатлантичне партнерство становить важливу складову стратегії НАТО, спрямованої на підтримку стабільності, безпеки та демократичного розвитку в Європі, Кавказькому регіоні та Центральній Азії. У межах цієї взаємодії створено двосторонні та багатосторонні механізми, які забезпечують як політичний діалог, так і прак-

тичну співпрацю. Одним із таких механізмів є Рада євроатлантичного партнерства (РЕАП) – форум, який об'єднує держав-членів НАТО та партнерів у спільних консультаціях щодо безпекової політики. Паралельно функціонує Програма «Партнерство заради миру», започаткована у 1994 році, яка дозволяє партнерам формувати індивідуальні плани співпраці відповідно до їхніх потреб, амбіцій і можливостей. У центрі партнерської взаємодії лежить сприяння реформам у сфері оборони та безпеки, розвиток сумісності збройних сил партнерів із силами НАТО, а також підтримка політичного діалогу як інструменту зміцнення довіри. Через План роботи євроатлантичного партнерства щороку реалізується понад 1 400 заходів у таких сферах, як контроль над озброєннями, військова освіта, мовна підготовка, планування оборони, стратегічні комунікації та реагування на кризи [2].

Партнерство постійно еволюціонує відповідно до викликів часу. У відповідь на нові загрози, тобто через тероризм, гібридні загрози, кібератаки та розповсюдження зброї масового знищення, взаємодія між НАТО і партнерами набуває нових форм – від обміну розвідданими до участі у спільних операціях і тренуваннях. Завдяки поєднанню політичного діалогу, практичної взаємодії та підтримки реформ, євроатлантичне партнерство виконує ключову роль у процесі поглиблення інтеграції держав у ширший безпековий простір, заснований на спільних цінностях, зобов'язаннях і взаємній підтримці.

У всій договірній архітектурі ЄС, НАТО прямо згадується лише один раз – у статті 42 Договору про Європейський Союз (ДЄС). Що свідчить про обережний баланс, якого дотримується ЄС, визнаючи важливість Альянсу, але водночас прагнучи розвивати власну спільну безпекову та оборонну політику. Стаття 42(2) ДЄС підкреслює, що спільна політика Союзу не повинна шкодити специфіці національних оборонних підходів держав-членів і має брати до уваги зобов'язання тих країн, які реалізують свою оборону в межах НАТО. Цей підхід демонструє прагнення ЄС до співпраці з НАТО, не підриваючи національний суверенітет у сфері безпеки. Водночас Союз формує свою політику відповідно до принципів сумісності з Північноатлантичним альянсом. Переважна більшість держав-членів ЄС також є членами НАТО, що визначає потребу в близькому трансатлантичному співробітництві. Це також пояснює чому ЄС, формуючи власну спільну політику безпеки та оборони (CSDP), нею ж реалізує необхідність узгодженості з НАТО. Відповідно, поглиблення партнерства з Альянсом є не лише стратегічним вибором, а й юридичним імперативом у межах реалізації статей договору. Разом із тим, ЄС визнає важливість нейтралітету окремих своїх членів, таких як Австрія, Ірландія, Мальта, Кіпр і (до вступу в НАТО)

Швеція, поважаючи їхнє право залишатися позаблоковими. Така гнучкість підкреслює прагнення до балансу між інтеграцією та суверенітетом. Принципи співпраці та політичної солідарності, прописані в договорі, вимагають від усіх держав підтримувати єдину зовнішню політику ЄС, утримуючись від дій, які могли б підірвати її ефективність. Стаття 42(7) ДЄС запроваджує положення про взаємну допомогу, згідно з яким у разі збройної агресії проти однієї з держав-членів, інші зобов'язані надати їй допомогу всіма наявними засобами. Однак ця норма також чітко вказує, що ці зобов'язання мають узгоджуватися з вже існуючими зобов'язаннями у межах НАТО [7].

Таким чином, взаємна допомога в межах ЄС не суперечить колективній обороні в рамках Альянсу, а доповнює її. ЄС та НАТО як стратегічні партнери мають взаємодоповнюючі цілі у сфері безпеки. Розвиток CSDP відбувається у тісній координації з НАТО, що дозволяє уникати дублювання зусиль і водночас зміцнювати спроможності ЄС діяти автономно, якщо це потрібно. Цей симбіоз двох структур – ключ до забезпечення безпеки в Європі на сучасному етапі.

Сучасність позначена поступовим послабленням трансатлантичної взаємодії, і це спонукає ЄС до активного перегляду власної ролі у забезпеченні безпеки на континенті, оскільки стає очевидним, що існуюча архітектура безпеки, орієнтована на пріоритетну роль США, вже не відповідає реаліям сучасної геополітичної динаміки. Це породжує в Європі відчутний «дефіцит безпеки», який полягає в обмеженій здатності держав-членів самостійно реагувати на кризи без залучення трансатлантичного партнера. Як результат цієї ситуації відбувається активізація процесів формування стратегічної автономії ЄС, що розглядається не як альтернатива співпраці з НАТО, а як прагнення посилити власну спроможність діяти ефективно у кризових ситуаціях – за потреби навіть без прямої участі США. Важливо, що стратегічна автономія не передбачає ізоляціонізм, а, навпаки, базується на принципах комплементарності з НАТО, враховуючи її ключову роль у гарантуванні колективної безпеки. Прагнення до посилення власного оборонного потенціалу ЄС реалізується через низку ключових ініціатив, спрямованих на зміцнення спільних оборонних спроможностей і підвищення оперативної взаємодії між державами-членами. Йдеться, зокрема, про розгортання оборонного пакету ЄС, який охоплює Постійну структуровану співпрацю (PESCO), Координаційний огляд у сфері оборони (CARD) та Європейський оборонний фонд (EDF). Ці інструменти сприяють розвитку спільних проєктів у сфері озброєнь, логістики, кіберзахисту та військових технологій. Окрему роль відіграє впровадження так званого «Стратегічного компаса» – документа, що формує узгоджене бачення

загроз та окреслює пріоритети для ЄС у сфері безпеки і оборони на середньо- та довгострокову перспективу. Одним із практичних результатів цієї ініціативи стало рішення про формування Європейських сил швидкого реагування, чисельністю до 5000 військовослужбовців, які мають діяти у надзвичайних ситуаціях за межами ЄС. Разом із тим, варто зробити акцент на наявності внутрішніх суперечностей у підходах держав-членів щодо бачення майбутнього стратегічної автономії. Зокрема, Франція виступає за посилення незалежності ЄС у прийнятті оборонних рішень, тоді як Німеччина більшою мірою орієнтується на збереження сильної трансатлантичної співпраці з акцентом на ключову роль США як гаранта стабільності. Ці позиційні відмінності уповільнюють узгодження єдиного стратегічного бачення, хоча й не заперечують необхідності зміцнення потенціалу ЄС у сфері безпеки [5, с. 167–173].

Євроатлантична інтеграція має багатовимірне значення для країн, що прагнуть приєднання до НАТО, адже вона водночас сприяє посиленню безпеки, політичної стабільності та економічного розвитку. Як показує досвід країн Східної та Центральної Європи, вступ до Альянсу супроводжується значними позитивними змінами у сфері інституційного розвитку, верховенства права, якості врядування та загальної економічної прозорості. Безпека та стабільність, гарантію яких надає НАТО, створюють сприятливі умови для притоку прямих іноземних інвестицій, розвитку підприємництва та залучення інновацій, що підтверджується даними про стабільне зростання ВВП на душу населення в країнах, які приєдналися до Альянсу в 1999, 2004, 2009, 2017 та 2020 роках [10, с. 2–4]. Ключовим аргументом на користь членства у НАТО є забезпечення безпечного бізнес-клімату. Жодна економіка не здатна до стабільного зростання в умовах постійної загрози територіальній цілісності чи вразливості до внутрішніх і зовнішніх конфліктів. Саме тому гарантії безпеки, які надає членство в Альянсі, є основою не лише для економічної інтеграції, а й для формування довіри інвесторів, зменшення ризиків та покращення загального інвестиційного іміджу держави. Окремо варто підкреслити роль Чорноморського регіону як основного безпекового простору, без якого неможливо уявити стабільність у Європі. В цьому контексті стратегічна інтеграція таких країн, як Грузія та Україна, до євроатлантичного простору є важливою умовою для зміцнення не лише регіональної, а й загальноєвропейської безпеки. Чорне море розглядається не тільки як геополітична лінія фронту, а і як зона перспективного економічного розвитку, енергетичної диверсифікації та транзитного потенціалу. Країни, які стали новими членами НАТО, змогли збільшити інвестиції в освіту, науку, дослідження, інновації.

У довгостроковій перспективі це дозволило їм не лише підвищити якість робочої сили, а й закласти основи для стійкого економічного зростання та підвищення рівня життя. Високий рівень освіти, скорочення безробіття та доступ до якісних медичних послуг стали наслідком інституційної модернізації, яку підтримує структура колективної безпеки [10].

Висновки. Практичне співробітництво з НАТО відіграє ключову роль у процесі поглиблення євроатлантичної інтеграції, слугуючи не лише інструментом зміцнення обороноздатності, а й чинником політичної стабільності, демократичного розвитку та економічної привабливості країн-партнерів. Досвід Східної та Центральної Європи підтверджує, що активна взаємодія з Альянсом через участь у програмах «Партнерство заради миру», спільних навчаннях, реформах оборонного сектору та інституційній співпраці сприяє поступовому наближенню до стандартів НАТО. У новій Стратегічній концепції Альянс чітко ідентифікує загрози євроатлантичній безпеці, зокрема дії Росії, гібридні атаки, кіберзлочинність та втручання у демократичні процеси, що зумовлює потребу в тіснішій координації з партнерами. У контексті сучасних викликів значно посилилася взаємодія НАТО з Європейським Союзом, попри існуючі інституційні обмеження й політичні суперечності. Поступовий розвиток європейської стратегічної автономії розглядається як варіант доповнення до ролі НАТО, що підкреслює потребу в збалансованому трансатлантичному підході. Особливої актуальності набуває співпраця з державами східного флангу Альянсу, зокрема Румунією та Україною, які відіграють критично важливу роль у зміцненні безпеки Чорноморського регіону. З огляду на тривалу нестабільність у Європі, подальше посилення практичної взаємодії з НАТО є необхідною умовою формування ефективної системи безпеки, що базується на довірі, взаємній підтримці та спільних цінностях. Перспективним є і подальше політологічне осмислення трансформацій НАТО.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Damjanovski S. Eu's strategic compass and NATO's strategic concept: duality or complementarity? Contemporary security challenges and strengthening the resilience of the countries of southeast europe : International Scientific Conference, Ohrid, 23 September 2025. Skopje, 2024. Pp. 195–203.
2. Euro-Atlantic partnership. NATO. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_67979.htm.
3. Helferich J. Trapped in the grey zone: NATO-CSDP relations in a new era of European security governance. International politics. 2024. URL: <https://doi.org/10.1057/s41311-024-00647-9>.
4. Individually tailored partnership programmes. NATO OTAN. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_225037.htm?selectedLocale=en.

5. Knutsen B. O. A weakening transatlantic relationship? Redefining the EU–US security and defence cooperation. *Politics and governance*. 2022. Vol. 10, no. 2. P. 165–175. URL: <https://doi.org/10.17645/pag.v10i2.5024>.

6. Maio G. D. Opportunities to deepen NATO-EU cooperation. *Foreign policy at brookings*. 2021. URL: <https://www.brookings.edu/articles/opportunities-to-deepen-nato-eu-cooperation/>

7. Mariani P., Genini D. EU and NATO: the legal foundation of an extraordinary partnership. *Eurojus*. 2023. Vol. 4. Pp. 187–209. URL: <https://rivista.eurojus.it/wp-content/uploads/pdf/Qui-20.pdf>

8. Power E. Deepening defense-industrial cooperation on NATO's eastern flank. *Middle East Institute*. 2023. URL: <https://www.mei.edu/publications/deepening-defense-industrial-cooperation-natos-eastern-flank>.

9. Yalcin-Ispir A. NATO and EU Strategic Security Environment. In: Mihr, A., Pierobon, C. (eds) *Polarization, Shifting Borders and Liquid Governance*. Springer, Cham. 2024. Pp. 43–57. https://doi.org/10.1007/978-3-031-44584-2_3

10. Zoidze G. Importance of euro-atlantic integration: democracy, security and economic development. *Three seas economic journal*. 2021. Vol. 2, no. 3. Pp. 1–7. URL: <https://doi.org/10.30525/2661-5150/2021-3-1>.

REFERENCES:

1. Damjanovski, S. (2024). Eu's strategic compass and NATO's strategic concept: duality or complementarity? *Contemporary security challenges and strengthening the resilience of the countries of southeast europe* : International Scientific Conference, Ohrid, 23 September 2025. Skopje. P. 195–203.

2. Euro-Atlantic partnership. NATO. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_67979.htm.

3. Helferich, J. (2024). Trapped in the grey zone: NATO-CSDP relations in a new era of European security governance. *International politics*. URL: <https://doi.org/10.1057/s41311-024-00647-9>.

4. Individually tailored partnership programmes. NATO OTAN. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_225037.htm?selectedLocale=en.

5. Knutsen, B. O. A (2022). A weakening transatlantic relationship? Redefining the EU–US security and defence cooperation. *Politics and governance*. Vol. 10, no. 2. P. 165–175. URL: <https://doi.org/10.17645/pag.v10i2.5024>.

6. Maio, G. D. (2021). Opportunities to deepen NATO-EU cooperation. *Foreign policy at brookings*. URL: <https://www.brookings.edu/articles/opportunities-to-deepen-nato-eu-cooperation/>

7. Mariani, P., Genini, D. (2023). EU and NATO: the legal foundation of an extraordinary partnership. *Eurojus*. Vol. 4. Pp. 187–209. URL: <https://rivista.eurojus.it/wp-content/uploads/pdf/Qui-20.pdf>

8. Power, E. (2023). Deepening defense-industrial cooperation on NATO's eastern flank. *Middle East Institute*. URL: <https://www.mei.edu/publications/deepening-defense-industrial-cooperation-natos-eastern-flank>.

9. Yalcin-Ispir, A. (2024). NATO and EU Strategic Security Environment. In: Mihr, A., Pierobon, C. (eds) *Polarization, Shifting Borders and Liquid Governance*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-44584-2_3

10. Zoidze, G. (2021). Importance of euro-atlantic integration: democracy, security and economic development. *Three seas economic journal*. Vol. 2, no. 3. Pp. 1–7. URL: <https://doi.org/10.30525/2661-5150/2021-3-1>.

Practical cooperation of NATO on the way of deepening Euro-Atlantic integration

Konoval Artem Pavlovych

Postgraduate Student at the Department
of Political Science
Mykhailo Drahomanov Ukrainian State
University
Pyrohova str., 9, Kyiv, Ukraine
ORCID: 0009-0002-7621-2539

In the context of growing global instability, hybrid threats and violations of the international order, the issue of practical cooperation with NATO is becoming increasingly important for states seeking Euro-Atlantic integration. The Russian Federation's full-scale invasion of Ukraine, increased cyber threats, disinformation campaigns and destabilizing activities of third countries have actualized the need not only for political support, but also for concrete practical interaction with the Alliance. NATO in the present time is not only a military-political organization, but also a leading security actor, which forms the institutional foundations of democratic stability and compatibility of partner countries with collective defense structures.

The purpose of this study is to study the strategic importance of practical cooperation with NATO for states on the path of Euro-Atlantic integration. The study is aimed at analyzing specific forms of interaction, such as participation in the Partnership for Peace program, joint exercises, defense reforms, the development of interoperability, as well as institutional dialogue within the EAPC and Individual Partnership Programs.

The methodological basis of the study was a structural and functional approach to analyze the role of partner mechanisms, a comparative method for studying the ratio of NATO and EU approaches to security, as well as a content analysis of strategic concepts, analytical reports and official documents of the Alliance and partner organizations.

The results of the study show that practical cooperation with NATO is not only a mechanism for building up defense capability, but also a factor in the internal transformation of partner states, contributing to the strengthening of institutions, democratic norms, the rule of law and economic sustainability. Particular attention should be paid to the Black Sea region, where the active involvement of Romania, Georgia and Ukraine in cooperation with NATO is considered as an important element in the formation of a safe and stable Euro-Atlantic

space. At the same time, the role of coordination between NATO and the EU is growing, which allows avoiding duplication of efforts and forming an effective multi-level security model. Strengthening the practical dimension of cooperation with the Alliance is a key factor in ensuring long-term stability in the region.

Key words: NATO, Euro-Atlantic integration, security, partners, security cooperation, transatlantic cooperation.